

Б. П. Томенчук

(Івано-Франківськ)

ФОРТИФІКАЦІЯ ДАВНЬОГО ГАЛИЧА

В даній роботі автором публікуються основні результати досліджень фортифікації Галича проведених ним у 1980, 1989—2000 рр. Зроблена спроба реконструкції укріплень долітописного, літописного і пізньосередньовічного Галича.

Ключові слова: Галич, городище, фортифікація, укріплення, місто творчі центри, полісна структура, княжий двір.

Фортифікація давнього Галича відіграла значну роль на протязі всього існування міста — столиці в його політичній, військовій і церковній історії (Томенчук 1999а, с. 65—78; 2008б, с. 197—201). Новітні археологічні дослідження та аналіз писемних джерел створили основу для виділення трьох періодів історичного розвитку давнього Галича: долітописного, літописного і середньовічного (Ауліх 1976, с. 120—134; Томенчук 1994, с. 19—22; 1996, с. 111—113; 1999б, с. 299—307). Протягом всіх цих періодів військовим, політичним і релігійним центром було Крилоське городище, яке традиційно пов'язується з дитинцем княжого Галича. Інші городища в його околицях також були окремими містотворчими центрами Галича (Томенчук 2008а; 2005). Зокрема, Штепанівське городище могло бути замком киеворуських посадників. Спаське городище було князdwором Володимирка Володаревича. Пантелеймонівське городище було князdwором Романа Мстиславича і Данила Романовича. Старостинське городище, очевидно, було двором угорських намісників (рис. 1, 1).

Долітописний Галич (великохорватський, середина — друга половина X ст.) мав потужну внутрішню (50 га) та зовнішню (в радіусі 5 км) оборонні системи, які відображали його складну поселенську — полісну структуру. Зокрема,

Крилоське городище (довжиною 1000 м і найбільшою шириною 600 м) складається з декількох (4—5) окремо виділених укріплених частин (рис. 1, 2). Так, тут повинні знаходитися як князівський замок (ур. Шевчуки, стрілка городища, 0,8 га) так і святилище (ур. Золотий Тік, біля джерела води, 1,3 га) та вічева (ур. Качків, біля Галичиної Могили, 1 га) і торгова площа, некрополь, житлово-господарська і ремісничча частина, тощо. Після ліквідації Володимиром Святославичем Великохорватського князівства (992/993), долітописний Галич занепадає як політичний центр. Великохорватські землі включено до складу Волинської волості. В другій половині XI ст. тут утворилися три князівства: Перемишльське, Звенигородське і Тереховлянське. На початку XII ст. Іван Василькович (Тереховлянський) відновлює в Галичі князівський стіл (Мала Галицька земля — Галицько-Буковинське Прикарпаття). В 1141 р. Володимирко Володаревич (Звенигородський) робить Галич столицею трьох земель: Звенигородської, Тереховлянської і Галицької (Малої). В 1143 р. до них долучена і Перемишльська земля, що означало утворення об'єднаної Галицької землі — князівства в межах старих великохорватських границь.

В літописний період (середина XII — середина XIV ст.) на Крилоському городищі сформувався дитинець міста — столиці. Він складався з двох основних частин: князівського (міського) замку (7 га) та єпископського кафедрального монастиря — осідку єпископа (ур. Золотий Тік, 1,3 га), які мали свої укріплення.

В пізньосередньовічний період (середина XIV — середина XVIII ст.) на території Крилоського городища розміщувались єпископські і митрополичі та митрополичо-намісницькі

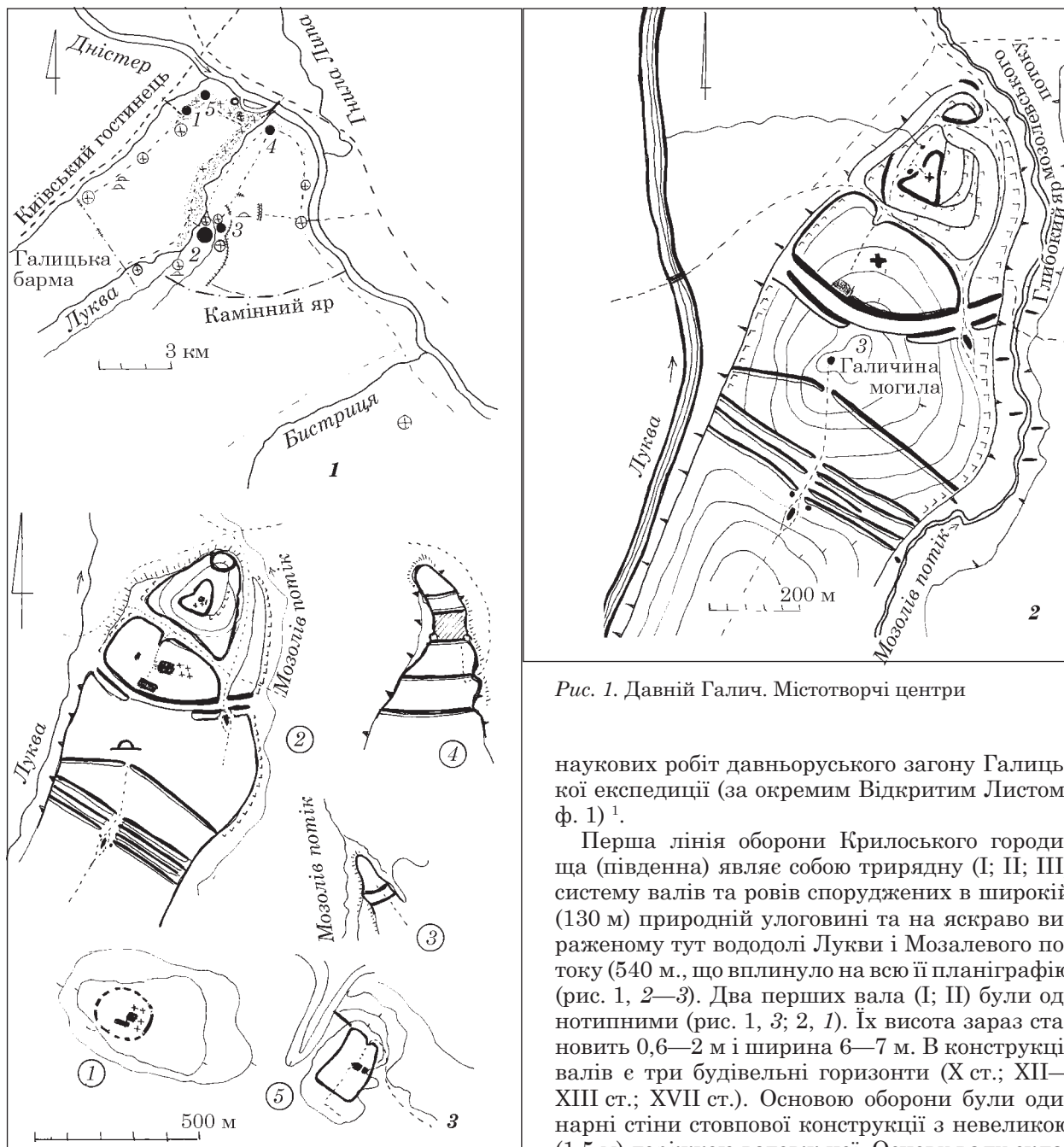

Рис. 1. Давній Галич. Містотворчі центри

наукових робіт давньоруського загону Галицької експедиції (за окремим Відкритим Листом, ф. 1) ¹.

Перша лінія оборони Крилоського городища (південна) являє собою трирядну (I; II; III) систему валів та ровів споруджених в широкій (130 м) природній улоговині та на яскраво вираженому тут вододолі Лукви і Мозалевого потоку (540 м., що вплинуло на всю її планіграфію (рис. 1, 2—3). Два перших вала (I; II) були однотипними (рис. 1, 3; 2, 1). Їх висота зараз становить 0,6—2 м і ширина 6—7 м. В конструкції валів є три будівельні горизонти (X ст.; XII—XIII ст.; XVII ст.). Основою оборони були одинарні стіни стовпової конструкції з невеликою (1,5 м) доріжкою вздовж неї. Основу валу складала ущільнена глина. З зовнішньої сторони вал мав лише невисоку підпірну дерев'яну стінку. Перед валами знаходилися оборонні рови (шириною 10—12 м і глибиною 2—2,5 м). На

церковні осідки, які також мали свої укріплення.

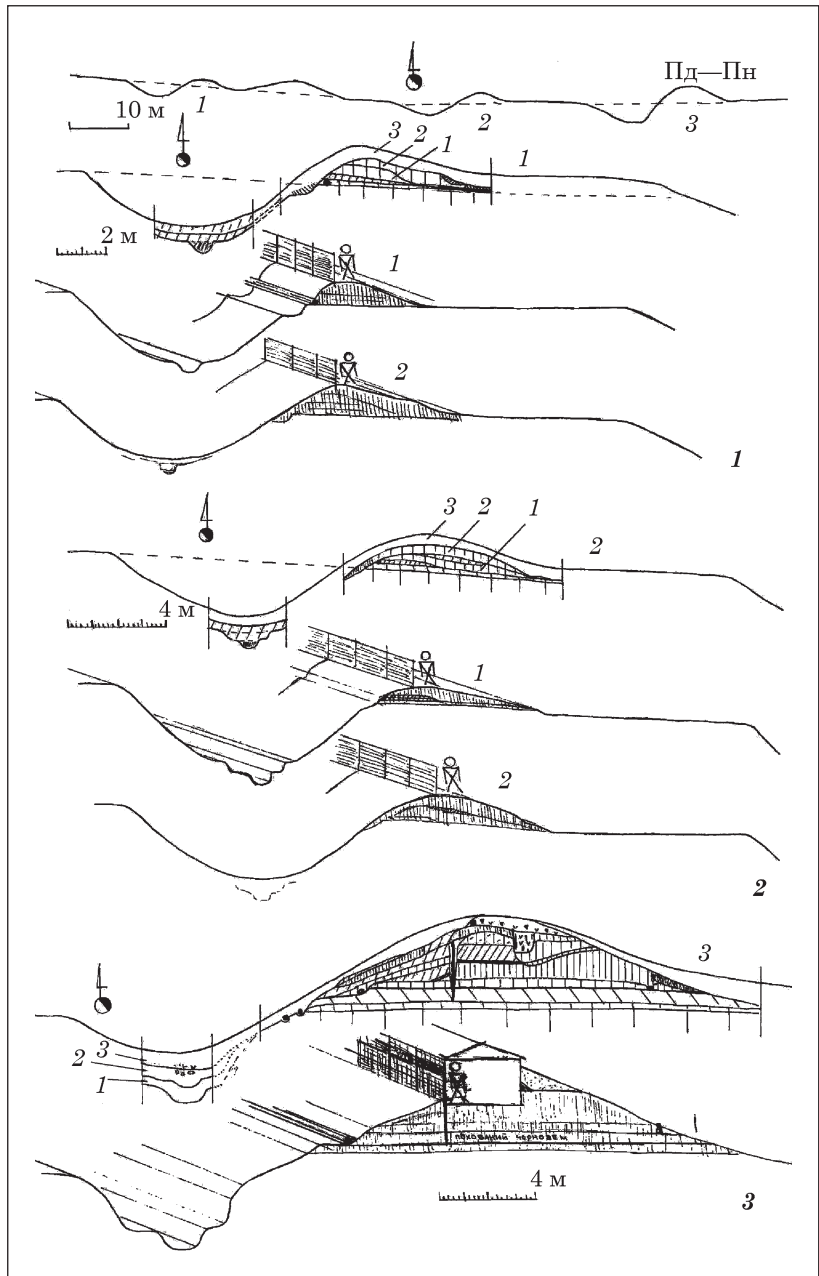
Незважаючи на більш ніж столітній період археологічного вивчення давнього Галича (Л. Лаврецького, І. Щараневича, О. Чоловського, Й. Пеленського, Л. Чачковського, Й. Хмільєвського, Я. Пастернака, В. Гончарова, В. Довженка, М. Каргера, П. Раппопорта, О. Іоаннісіяна, В. Ауліха, Ю. Лукомського, В. Барана) найменш дослідженою була фортифікація міста — столиці. Відсутність даних про «долітописні» укріплення Галича, часто заставляло істориків сумніватись в самій «долітописній історії» міста. В даній роботі автором публікуються основні результати археологічних досліджень фортифікації Галича, проведених у 1980, 1989—2000 рр. згідно з його частиною

1. 1991—1996 рр. — Галицька слов'яно-руська археологічна експедиція Інституту археології НАНУ та Івано-Франківського краєзнавчого музею (В. Баран, Б. Томенчук); 1996—1999 рр. — Галицька експедиція Національного заповідника «Давній Галич» Івано-Франківського краєзнавчого музею та Прикарпатського університету (В. Баран, В. Томенчук); 2000—2009 рр. — Галицька археологічна експедиція Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Національного заповідника «Давній Галич» і Івано-Франківського краєзнавчого музею (Б. Томенчук). В складі експедиції консультантами працювали з 1990 рр. М. Кучера і М. Филіпчук, за що ми їм вдячні.

Рис. 2. Крилоське городище. Вали I, II, III

дні ровів були викопані додаткові жолобоподібні рівчаки для швидкого стоку води (шириною 1 м і глибиною 0,5 м). Останні є характерною особливістю всіх крилоських ровів. З внутрішньої сторони валів були сформовані терасоподібні довгі майданчики (шириною до 12 м), які, очевидно, були призначені для швидкого розгортання війська вздовж оборонних стін на валу (рис. 2, 1). Третій оборонний вал (III) має найбільш складну внутрішню конструкцію, яка сформована також протягом трьох будівельних періодів (рис. 2, 2). Вал зараз шириною до 20 м і висотою 3,5—4 м. В планіграфії має «ламаний» характер. Найбільш складною була конструкція (частокіл, зрубні бінарні стіни) яка, очевидно, відноситься до середини X ст. В XII—XIII ст. на підсипаному валу стояли, очевидно, одинарні стіни стовпової конструкції і окремі зрубні приміщення — вежі (шириною 4 м). Вал мав невисокі підпірні стінки. Перед валом розміщувався оборонний рів (шириною до 10 м і глибиною до 4,5 м). Перед проходом в потрійних валах знаходився південний в'їзд, який складався з невеликого (60 м) поперечного валу з вежею посередині, з обох сторін якого проходили (по дну ровів) дві дороги (в'їзд — виїзд). У місці в'їзду дорога фланкувалася ще двома вежами. Відзначається традиційне зміщення центральної осі системи в'їзду відносно системи проходу в потрійних валах («косі ворота»). Четвертий (IV) оборонний вал також було споруджено на південному схилі городища. Він прямолінійний, але сильно прогнутий (60 м) в середній частині, де знаходився в'їзд. Вал майже повністю знівельований ще в давні часи, тому дослідники Галича довгий час не визнавали його існування. Вал насипано з жовтої ущільненої глини. Ширина насипу валу близько 11 м, а збережена висота 0,5—1 м. Вал нівелював наявний тут перепад висоти, утворюючи широку (11 м) горизонтальну платформу, яка зверху вимощена камінням (галькою) (рис. 2, 3; 3, 1).

Із зовнішньої (пониженої) частини вал забезпечений від зсуву потужною (подвійною) дерев'яною стіною — частоколом, яка мала, оче-

видно, невеликий нахил до середини валу. Збереглася траншея шириною 1,7—2 м і глибиною 2,1 м. Загальна висота цієї стіни, очевидно, була близько 5,5 м (2 + 2 + 1,5 м). Перед нею проходила широка (2,5 м) берма, яка забезпечувала стійкість вкопаної частини частоколу. Берма закінчувалася оборонним ровом коритоподібної форми (шириною 10 м і глибиною 1,7 м). Рів неглибокий, оскільки тут знову присутній ефект значного перепаду висоти. З внутрішньої сторони валу — платформи, знаходилася житлово-господарська прибудова (зруби шириною 4 м), яка датується X ст. У центральній частині валу досліджено залишки в'їзду. Ворітний проїзд, очевидно, складався з трьох конструктивних елементів пов'язаних між собою: $4,8 \times 6 \times 4,7 \times 6$ м; $3,7 \times 6 \times 6 \times 6$ м; $5,25 \times 6 \times 4,7 \times 6$ м (рис. 3, 2). Зовнішні стіни зрубів стояли на кам'яних

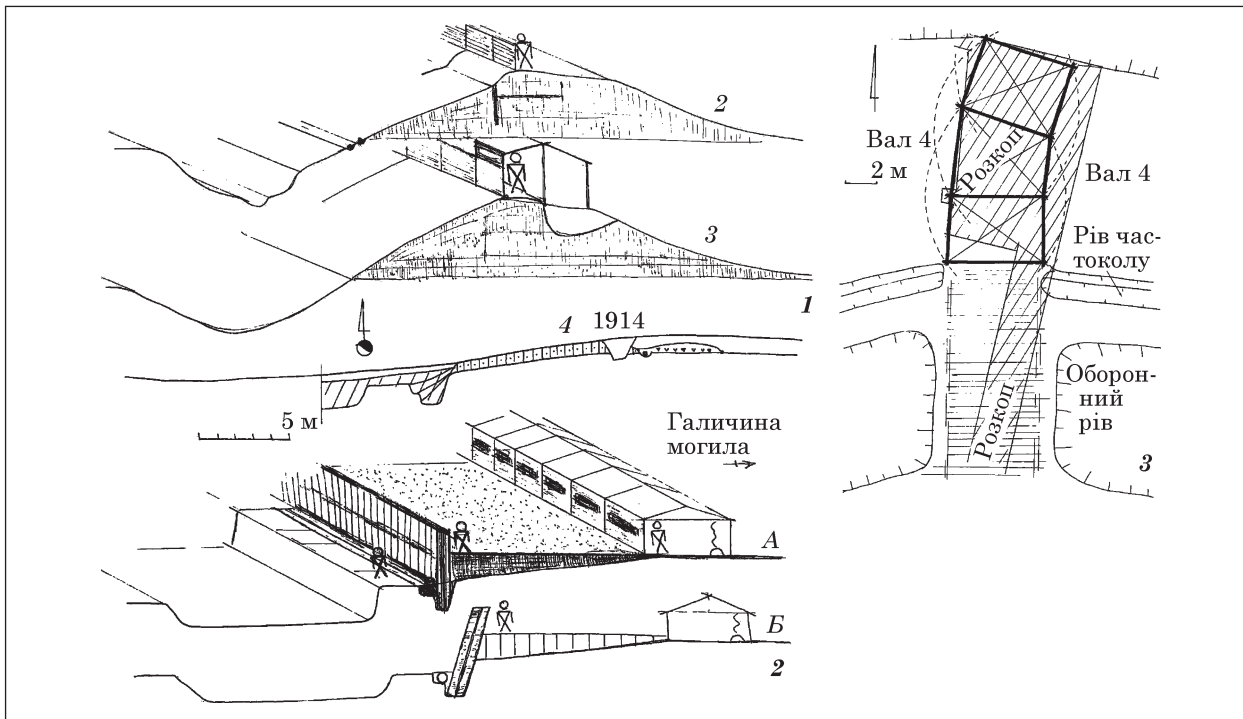

Рис. 3. Крилоське городище. Вали IV, V

фундаментах. Загальна довжина в'їзду становила 14 м, ширина 6 м. В'їзд міг мати як вежоподібний характер, так і відноситись до окремого «коридорного типу» з двома брамами. Але в цілому він традиційно відносився до системи «косих воріт». Проведені дослідження перед в'їздом показали відсутність оборонного рову,

що передбачає наявність тут земляної (материкової) перемички. В'їзд розміщений відносно першого південного в потрійних валах, точно по осі південь—північ і в цілому зорієнтований на Галичину Могилу. Четвертий вал (IV) прикривав з півдня перший великий майданчик Крилоського городища (ур. Качків), де на вічевій

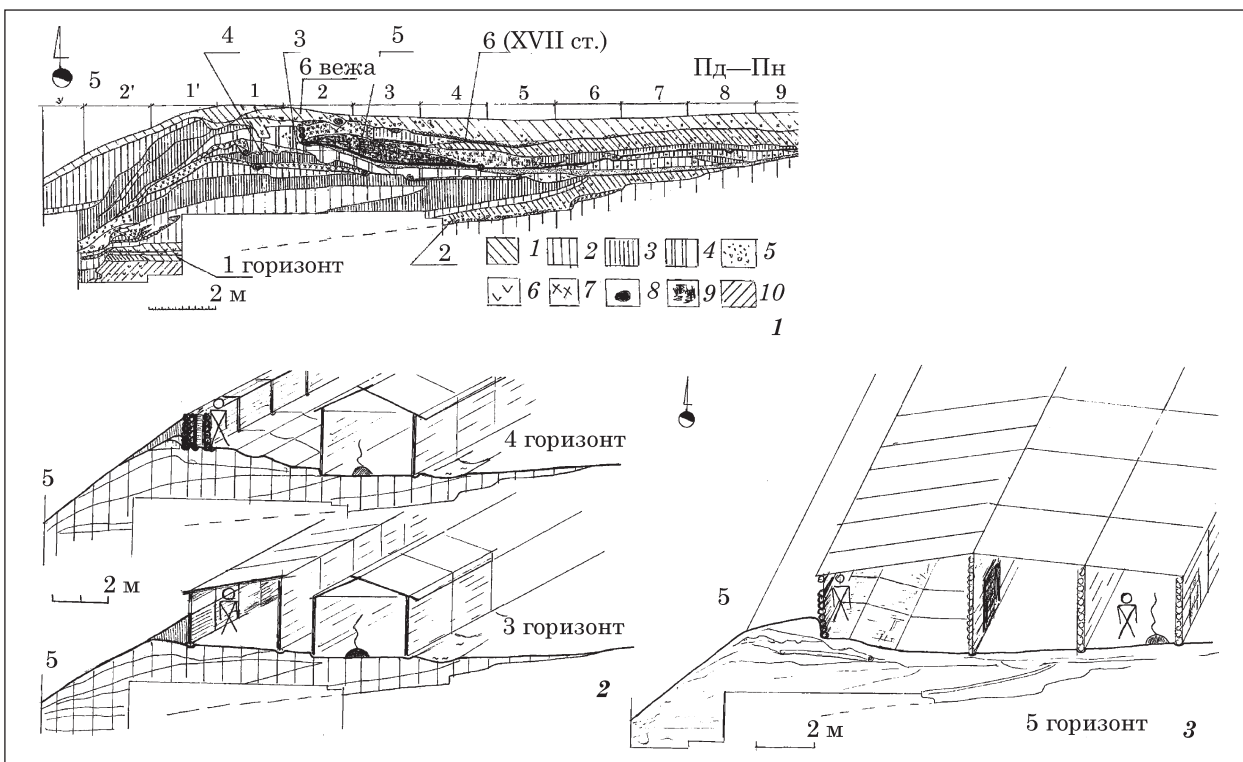
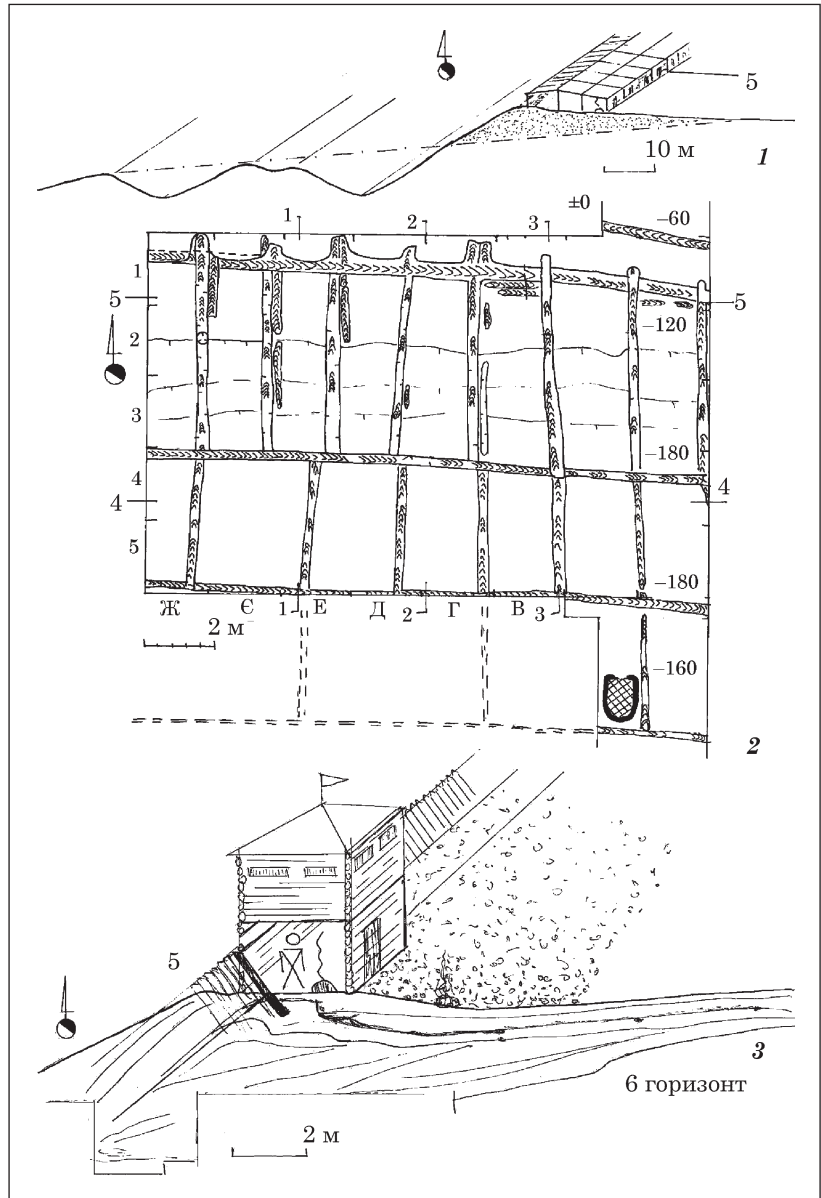

Рис. 4. Крилоське городище. Вал V

Рис. 5. Крилоське городище. Вал V

площі розміщувалась літописна Галичина Могила (середина X ст.). В XII—XIII ст. ця територія вже вважалась «за межами міста» і тут, очевидно, розмістилася торгова площа. Вал (IV) на цей час втратив своє значення і був розсунутий.

В середній частині Крилоського городища розміщений центральний укріплений майданчик городища (240 × 410 м), який в XII—XIII ст. був княжим двором і дитинцем Галича. З півдня він обмежений п'ятим валом (V), який вже споруджено на початку північного схилу городища, на віддалі 70 м від Галичиної Могили, яка була своєрідним вододільним центром Крилоського городища. Загальна ширина по фронту п'ятої оборонної лінії становила близько 600 м. Вал має в плані дуже вигнутий (дугоподібний) характер і проходить впоперек східного і західного схилів городища до глибокого яру Мозолевого потоку і обриву високого берега р. Лукви. Тому на флангах, він має додаткові короткі зовнішні вали та рови. У центральній частині вал має досить значну висоту (6—8 м) щоб перекрити загальний перепад висот даного схилу (перед ним). Подібна ситуація є і на обох флангах, що привело до застосування різних конструктивно-будівельних прийомів спорудження земляних валів і відповідної побудови різних типів оборонних стін. Всі вони залежали від різних природних умов захисту, які були різними в різних місцях навіть однієї оборонної системи. Зокрема, в західній частині п'ятого валу, нами простежено 6 будівельних горизонтів (рис. 3, 3). Найдавніший належав до ранньозалізного часу (фракійський гальштат). В середині X ст., очевидно, була зроблена потужна глиняна підсіпка — нарощення пониженої верхньої частини схилу до рівня майданчика (0,5—2,5 м), на ширину до 14 м. На її вершині (платформі) споруджується оборонна дерев'яна зрубна бінарна стіна (шириною 3—3,5 м), поділена на окремі бойові камери з бійницями в зовнішній стіні і односхилим (до рову) дахом (рис. 4, 1). З зовнішньої сторони була зроблена підсіпка — земляний укіс (шириною 1,5 м). З внутрішньої сторони знаходилися житлово-господарські зрубні приміщення

(шириною 3,5 м). Після пожежі, здійснено нову валоподібну підсіпку (шириною 5 м і висотою 0,5 м) на якій споруджено потужну оборонну (одинарну) трьохрядну стіну (шириною 1,2 м і можливою висотою до 1,5 м). Вона складалася з трьох дерев'яних стін стовпової конструкції і земляної засипки між ними. Другий ряд житлово-господарських зрубних споруд залишився незмінним, але розміщеним вже нижче рівня нового валу з оборонної стіною на 0,8—1 м. Між цим четвертим і п'ятим будівельним горизонтом зафіксовано стерильний прошарок, що означає короткий період перерви в побудові укріплень після X (XI) ст. В XII ст. була здійснена нова підсіпка по всій площі старих укріплень. На вершині цього нового валу — платформи були встановлені потужні трьохрядні оборонні (зрубні) стіни (шириною біля 12,5 м) (рис. 4, 2; 4, 3; 5, 2). Зокрема, зовнішня бінарна стіна (заглиблена на три колоди) складалася з окремих

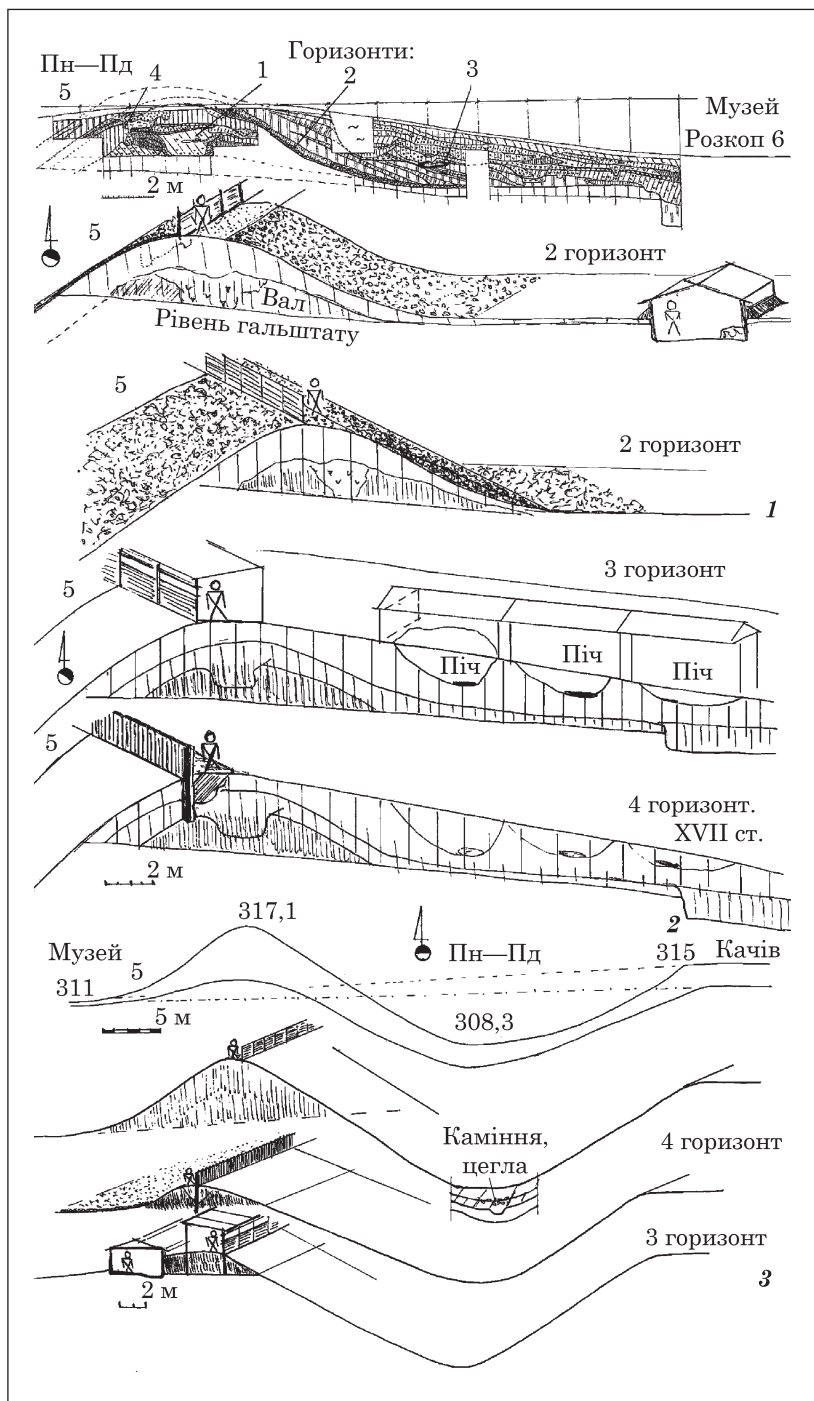

Рис. 6. Крилоське городище. Вал V

одну складну будівельну конструкцію і становили одне ціле (під одним двосхилим дахом). Стіна надзвичайно добре збереглась, оскільки була законсервована сильною пожежею. Шар спаленини і обмазки, особливо на місці зовнішньої стіни, місцями сягає 0,7 м. В кінці XVI — на початку XVII ст., на місці згорілих укріплень XII—XIII ст. знову нарощується земляний вал, та споруджується оборонна стіна — частокіл (рис. 5, 1). Внутрішній (пологий) схил валу покрито кам'яною вимосткою. Біля оборонної стіни виявлено і дерев'яну зрубну (очевидно двохповерхову) споруду, яка виконували роль вежі. В центральній частині п'ятого валу його конструкція була дещо іншою, що викликано особливостями рельєфу і забудови (рис. 5, 3; 6, 1). Зокрема, зовнішні і внутрішні схили валу X ст. (шириною 12 м і висотою біля 3,5 м) були облицьовані (замощені) камінням (галька). З внутрішньої сторони валу (перед ним) знаходилася широка (4 м) кам'яна доріжка. Далі на віддалі 6—7 м від неї починалась і тогочасна забудова. Укріплення XII—XIII ст. також були дещо іншими. Зокрема, на вершині підсипаного валу (шириною 16—20 м і висотою 4 м) стояли оборонні одноповерхові бінарні стіни зрубної конструкції (шириною 3 м). На внутрішньому (дуже пологому) схилі валу було влаштовано цілий ряд печей кухонного призначення. Вони належали до палацового (князівського)

вузьких бойових камер. Досліджено 8, які мали ширину по фронту 1,6—1,9 м і довжину (вглиб) 5—5,1 м. За конструкцією це були прямокутні і трапецевидні зруби. В зовнішніх коротких стінах були влаштовані бійниці. Біля них проходила бойова доріжка (шириною 0,8—1 м), яка знаходилася вище рівня підлоги на 0,6—0,7 м. Внутрішній ряд зрубних клітей (7) мав розміри 2—3 × 3,3—3,7 м. Третій ряд клітей розміром 3,5 × 4,5 м (в середньому). Якщо зовнішні кліті з бійницями мали лише військове призначення, то середні — військово-господарське, а внутрішні (третій ряд) — житлове. Конструктивно, всі трьохрядні кліті були взаємно зав'язані в

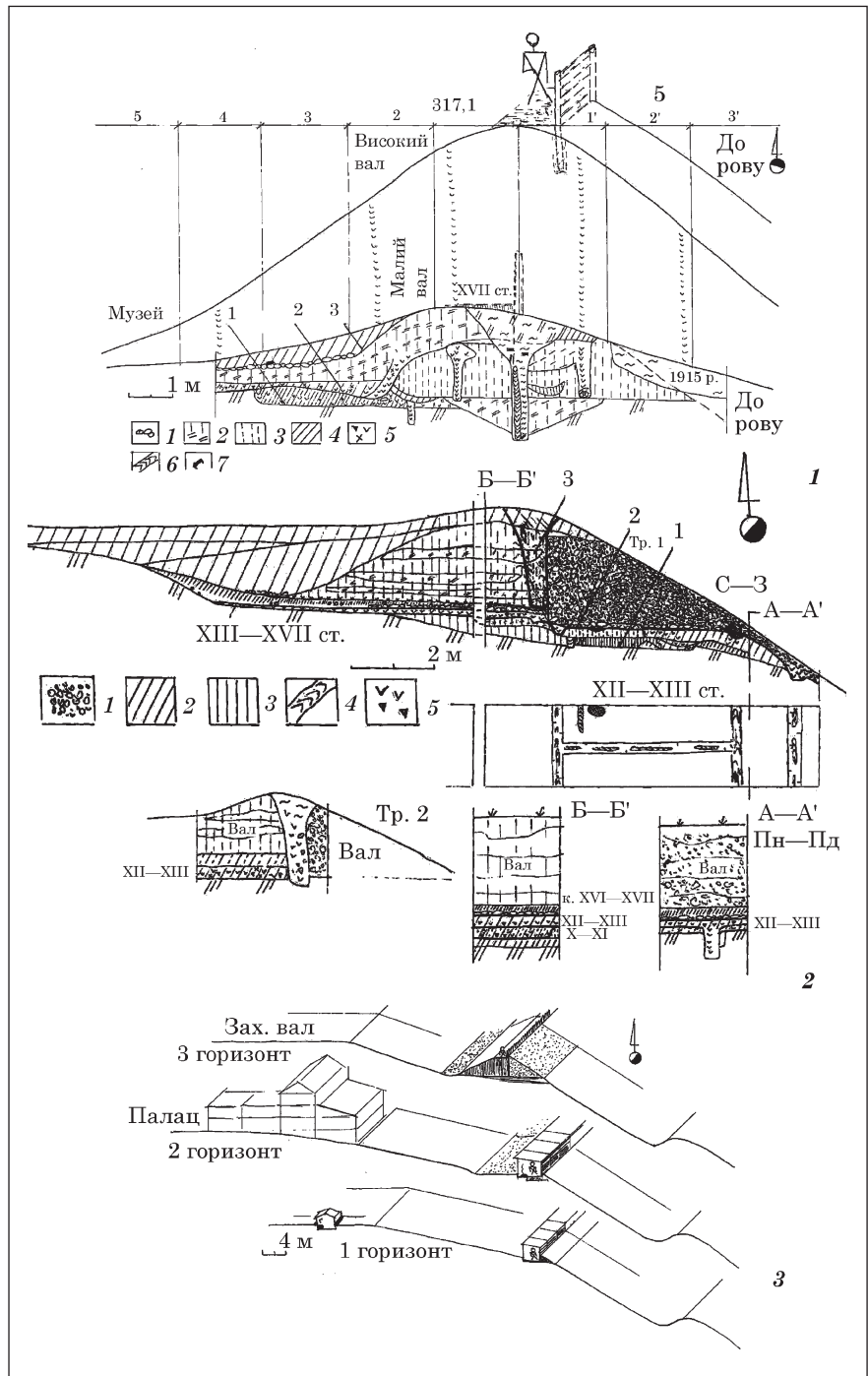
комплексу розміщеного вздовж цього валу. В XVII ст. (четвертий будівельний горизонт) на вершині новопідсипаного валу (шириною 20 м і висотою 4,5 м) було побудовано потужну стіну — частокіл (траншея шириною 0,4 м і глибиною до 1,5—2 м). На внутрішньому схилі валу (пологому) появились підвальні приміщення господарського призначення. Вони належали до палацового (єпископсько-митрополичого) комплексу, який розміщувався вздовж валу. Розвідкові дослідження п'ятого валу в його південно-східній частині (висотою 8,5 м) дозволяють говорити також про значну підсижку в XVII ст. По його вершині, очевидно, проходила

Рис. 7. Крилоське городище. Західний ескарп

стіна стовпової конструкції, яка супроводжувалась невеликою (1,5—2 м) доріжкою з кам'яним мощенням (рис. 6, 2, 3).

Третій майданчик Крилоського городища мав і окремі укріплення побудовані по всьому його периметру. Зокрема, найбільш потужними вони були із західної сторони, де зберігся ескарпований схил з внутрішнім ровом і валом (рис. 7, 1, 2). В X ст. тут стояла зрубна оборонна бінарна стіна (шириною 3 м) з зовнішнім земляним укосом (шириною 2 м). В XII—XIII ст. на глиняній підсишці було зведено нові оборонні стіни зрубної бінарної конструкції (шириною 4,8 м), які використовувались і під житла (наявність печей). В XVII ст. на місці знищених укріплень попереднього часу було зроблено кам'яну вимостку — основу під нові укріплення. На ній насипається потужний вал (шириною 9—10 м і висотою 2 м). В зовнішній частині він сформований з каміння (опока), а внутрішня з глини. На валу споруджується дерев'яна стіна — частокіл (траншея шириною 0,5 м і глибиною 1,5—2 м).

Четвертий майданчик (130 × 145 × 150 м) Крилоського городища (ур. Золотий Тік), де в X ст., очевидно, знаходилося святилище, а в XII—XVI ст., катедральний (єпископський) монастир, з усіх сторін обмежений потужним валом і ровом. Наші дослідження (1995 р.) показали, що в основі валу (шириною 15 м і висотою 2,5 м) знаходився культурний шар фракійського гальштату. На ньому, в середині X ст. і було споруджено перші укріплення, які складались з бінарної оборонної дерев'яної стіни та земляного укосу ззовні (шириною 2,5—3 м). В XII—XIII ст. насипається потужний вал (шириною 9—10 м) на якому будуються оборонні бінарні стіни. В часи пізнього середньовіччя (XIV—XVI ст.) вал ще декілька разів підсилювався та нарощувалися його внутрішні схили, які мають кам'яне

мощення. Оборонні стіни на ньому, очевидно, мали стовпову конструкцію та частокіл.

Крилоське городище мало досить сильну зовнішню систему оборони, яка виникла, очевидно, в часи існування тут великохорватського полісного центру. Найбільш потужною вона була зі сходу і розміщувалась на віддалі 300—500 м від городища, вздовж вододілу між глибокими ярами. Загальна довжина (ширина по фронту) цього великого східного валу становила близько 3 км. Наші дослідження показали наявність двох будівельних горизонтів (X—XI ст., XII—XIII ст.) (рис. 7, 3; 8, 1, 2). В перший період основою оборони була дерев'яна бінарна

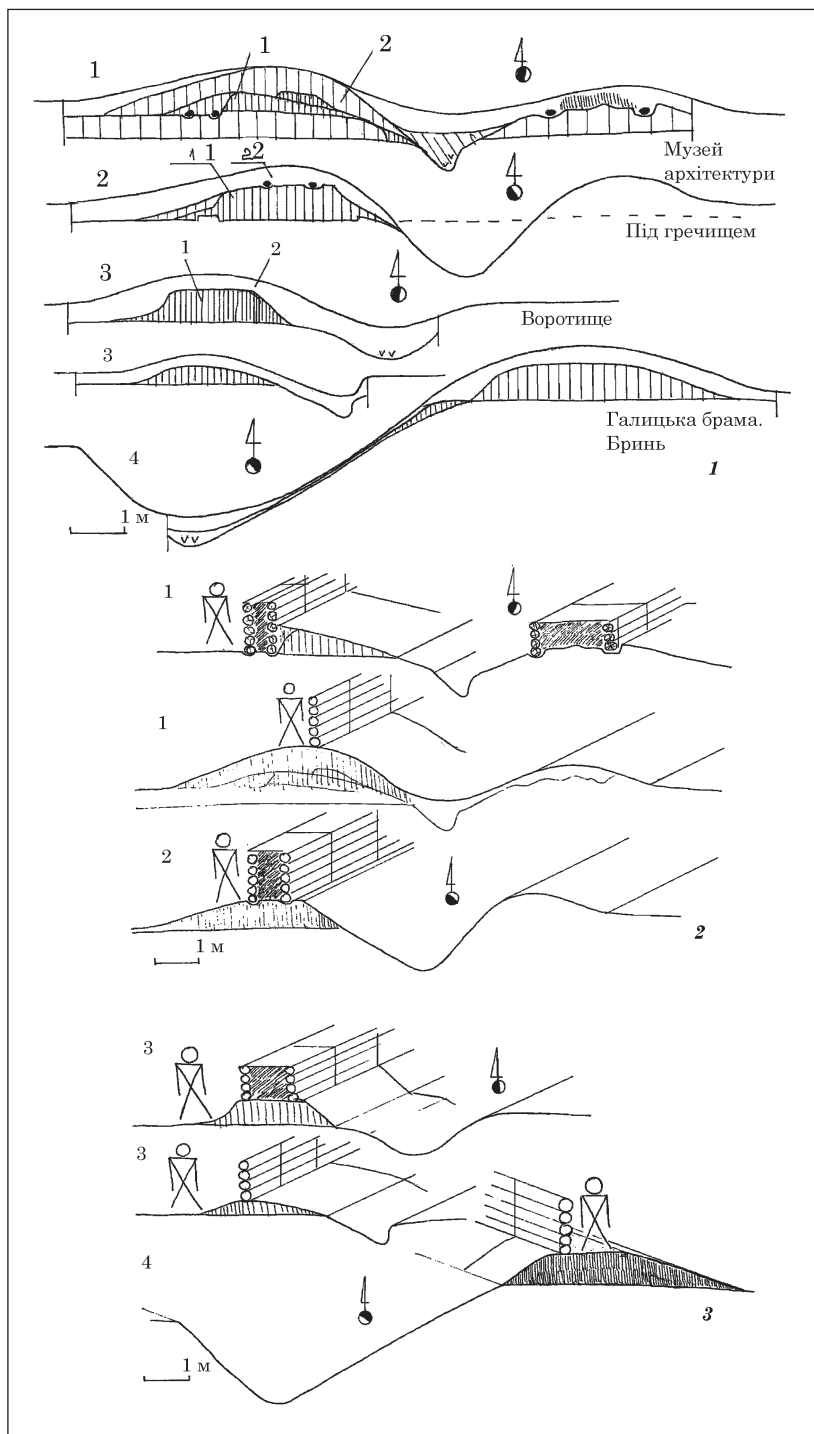

Рис. 8. Крилоське городище. Зовнішня лінія оборони

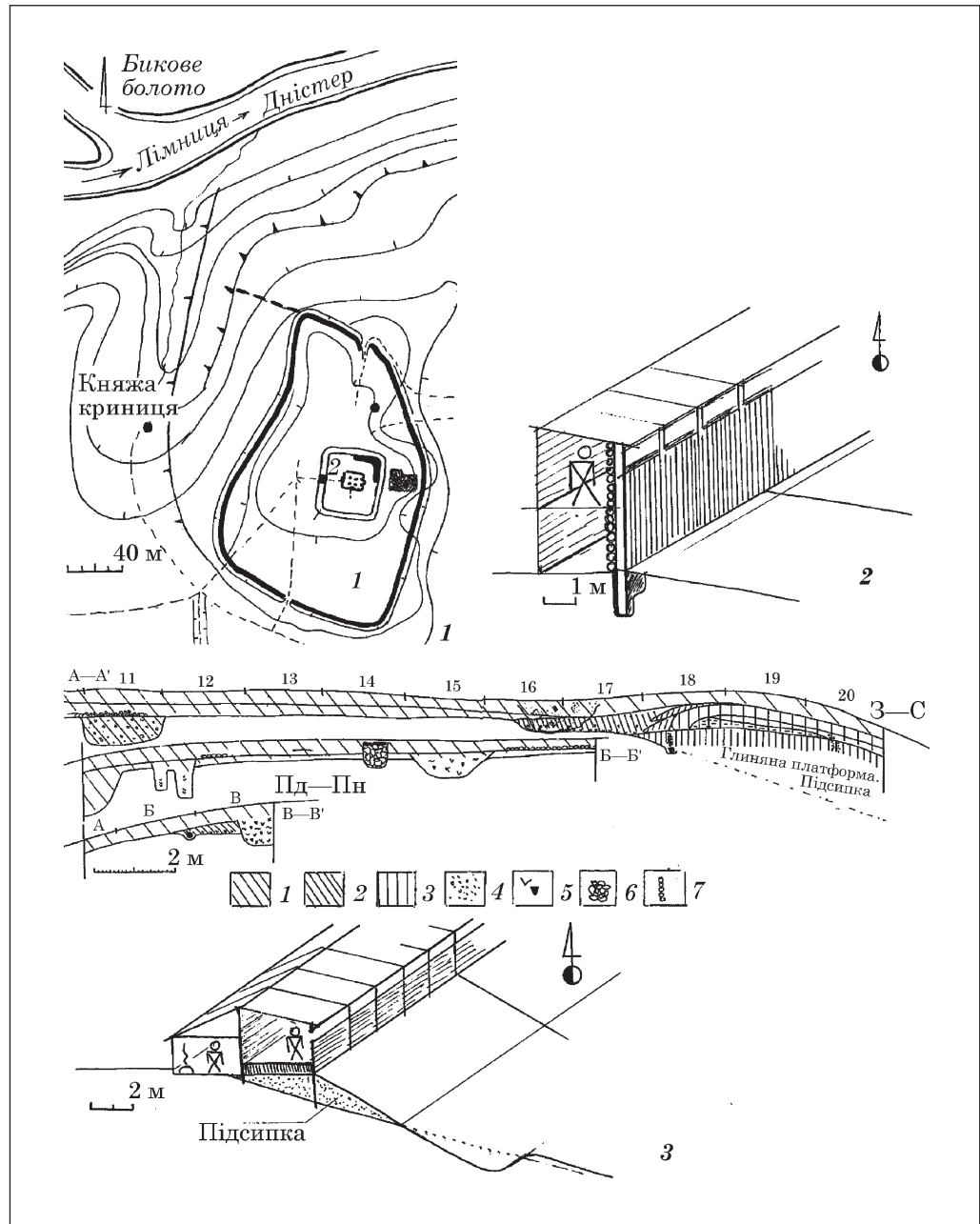
сипаному валу. До цієї східної, зовнішньої системи оборони, відносяться і декілька окремих невеликих оборонних валів, які побудовані на вододільних ділянках, між глибокими поперечними ярами, де проходили старі дороги до Дністра. За своїми конструктивними особливостями, вони подібні до вищепи-саного східного валу.

З південної сторони, зовнішню лінію оборони Крилоського городища утворював (забезпечував) глибокий (до 5—6 м) та широкий (до 12—15 м) яр Камінний, який проходив через все Дністро — Луквиське межиріччя (6—7 км). В його верхній (вододільній) частині розміщене городище — сховище, обмежене двома валами. Ця південна лінія оборони мала західне продовження на вододілі Лукви — Лімниці (ур. Галицька брама — Бринь, Галицька брама — Сокіл). Вона являла собою невеликі (шириною 5—6 м і висотою 1—1,5 м) вали та рови (шириною 6—7 м і глибиною до 1—2 м). Їх вивчення нами, показало подібність даних оборонних систем до Східного валу. У комплексі з глибокими природними ярами ця західна система оборони забезпечувала захист території сільськогосподарської округи в межах 30 км². Тут розміщувалось більше 10 поселень X—XI ст. та всі посадські (приміські) і монастирські комплекси XII—XIII ст.

На території давнього Галича (на Дністрі), в XII—XIII ст. знаходилося декілька укріплених дворів. Два з них були княжими (Спаське і Пантелеймонівське городища) і один угорських королів та їх намісників (Старостинський замок). Спаське городище (1,3 га) — княжий двір Володимирка Володаревича, де розміщувався перший кам'яний храм Галича та палацовий комплекс з літописними переходами до нього. Мав оборонні стіни основою яких була стіна-частокіл (траншея шириною 0,7—1 м і глибиною 1,3 м в материк). Частокіл, очевидно, був зовнішньою основою двоповерхової оборонної бінарної стіни (шириною 2 м) зрубною конструкції. Дана стіна не супроводжувалась оборонним ровом у зв'язку з досить значним

стіна стовпової конструкції (шириною 0,8 м). Проміжок між стінками було засипано ущільненою глиною. Її висота могла становити біля 1,25—1,5 м. Зовні стіна підсипана глиняним укосом (шириною 2,5 м). Перед нею знаходився вузький (2,5 м) і неглибокий (до 1,5 м) оборонний рів, що змусило насипати ще один, зовнішній вал (гласіс). Він утворений внаслідок функціонування стіни з подвійних (бінарних) стін стовпової конструкції (шириною 2 м), проміжок між якими засипано ущільненою глиною. Другий будівельний горизонт представлений лише стіною стовпової конструкції, яка стояла на під-

Рис. 9. Пантелеймонівське городище

пониженням тут поверхні схилу пагорба, на якому він був розташований (рис. 9, 1). Пантелеймонівське городище (2 га) — княжий двір Романа Мстиславовича і його роду з кам'яним храмом та палацовим комплексом (місце народження Данила і Василька), мав оборонні зрубні бінарні стіни, (шириною 3 м), які стояли на краю ескарпованого схилу (5—6 м) і рову. Стіни поділені на окремі бойові камери з бійницями в зовнішній стіні. З внутрішньої сторони до неї примикали житлово-господарські приміщення (шириною 3 м) (рис. 9, 2, 3).

Таким чином, вивчення оборонної системи давнього Галича (внутрішньої і зовнішньої) X—XVII ст. показало складні процеси її формування на основі різних впливів (етнічних, політичних, соціальних, релігійних, тощо), які

в кожному окремому випадку ще необхідно виявляти і досліджувати. Але вже зараз можна поставити питання про наявність в оборонній архітектурі давнього Галича традицій як місцевого хорватського так і сусіднього великоболгарського (візантійського), киево-руського, угорського оборонного будівництва. В пізньосередньовічному Галичі-Крилосі, це впливи традицій тогочасних українського та польського фортифікаційного будівництва. В даній роботі ми зробили спробу лише реконструювати окремі аспекти фортифікації (система оборони, облаштування оборонних ліній і проїздів, тощо) давнього Галича, без чого неможливе подальше її використання, як повноцінного історичного джерела.

Ауліх В. З історії долітописного Галича // Дослідження з слов'яно-руської археології. — К., 1976. — С. 120—134.

Томенчук Б. Археологія городищ Галицької землі // Галицько-Буковинське Прикарпаття. Матеріали досліджень 1976—2006. — Івано-Франківськ, 2008. — С. 494—610.

Томенчук Б. Археологія некрополів Галича і Галицької землі. Одержавлення. Християнізація. — Івано-Франківськ, 2005. — 328 с.

Томенчук Б. Внутрішня система оборони давнього Галича // Галич і Галицька земля в українському державотворенні. — Івано-Франківськ, 1999а. — С. 65—78.

Томенчук Б. Дослідження внутрішньої системи оборони давнього Галича (Крилоське городище) // Стародавні Іскоростень і слов'янські гради. Збірка наукових праць. — Коростень, 2008б. — Т. 2. — С. 197—201.

Томенчук Б. Три періоди розвитку Галича // Еволюція розвитку слов'янських gradів VIII—XIV ст. у передгір'ї Карпат і Татр. Тези доповідей міжнародної археологічної конференції. — Львів, 1994. — С. 19—22.

Томенчук Б. Три періоди розвитку Галича в світлі нових археологічних досліджень // Тези доповідей української делегації на VI Міжнародному конгресі слов'янської археології. — К., 1996. — С. 111—113.

Томенчук Б. Три періоди розвитку історичної топографії давнього Галича // Етнокультурні процеси у Південно-Східній Європі в I тисячолітті н. е. — К.; Львів, 1999б. — С. 299—307.

Б. П. Томенчук

ФОРТИФИКАЦИЯ ДАВНЕГО ГАЛИЧА

Несмотря на более чем столетний период археологического изучения давнего Галича, наименее исследованной была его фортификация. В данной работе публикуются основные результаты исследований фортификации Галича проведенных автором в 1980, 1989—2000 гг. Сделана попытка реконструкции укреплений долетописного, летописного и позднесредневекового Галича.

В. Р. Томенчук

THE FORTIFICATION OF ANCIENT GALYCH

In spite of the more than a centennial period of the archaeological investigation of ancient Galych, its fortification was the least studied. In this work the author published the main results of the investigations of the fortification of Galych which were held in 1980, 1989—2000. The attempt of the reconstruction of the fortifications of the preannalistic, annalistic, and the late medieval Galych was made.